

tyrimo ataskaita

Lygybės duomenys
(angl. Equality data):
duomenų rinkimas,
teisinė aplinka ir
tobulinimo galimybės

2021

Tyrimas „Lygybės duomenys (angl. equality data): duomenų rinkimas, teisinė aplinka ir tobulinimo galimybės“ atliktas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu.

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Tyrimo ataskaitos rengėjai:

dr. Giedrė Blažytė
Akvilė Kriščiūnaitė
Indrė Bielevičiūtė
Mažvydas Karalius

DIVERSITY
DEVELOPMENT
GROUP

TURINYS

Sąvokos	4
01 Apžvalga	6
Lygybės duomenys: koncepcija ir svarba	6
Nacionaliniai ir tarptautiniai tyrimai lygybės duomenų srityje	7
Teisinė aplinka	10
Lygybės duomenų rinkimas ir valdymas: gerosios praktikos	12
02 Metodologija	14
Tyrimo tikslas ir uždaviniai	14
Anketinė institucijų apklausa	14
Lygybės duomenų kokybės analizė (atvejų analizė)	15
Fokus grupės	15
03 Rezultatai	16
Anketinės institucijų apklausos rezultatų analizė	16
Lygybės duomenų kokybės analizė (atvejų analizė)	19
Fokus grupių ir interviu analizė	23
04 Išvados	26
Lygybės duomenų rinkimo apimtys ir iššūkiai	26
Renkamų lygybės duomenų kokybė	26
Renkamų lygybės duomenų viešinimas, prieinamumas ir naudojimas	27
05 Rekomendacijos	28
PRIEDAI	31

SAVOKOS

Administraciniai duomenys – duomenys valstybės ir žinybiniuose registruose (toliau – registrai), valstybės ir savivaldybės institucijų, įstaigų, įmonių ir Lietuvos banko informacinėse sistemose (toliau – informacinės sistemos) ir dokumentuose, kurie naudojami viešajam administravimui¹.

Diskriminacija – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindais. Dažniausiai identifikuojama tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui².

Duomenų validumas – duomenų ypatybė, nurodanti, ar pasirinktas rodiklis (taip pat testas, skalė, metodika) matuoja norimas išmatuoti charakteristikas ir (ar) reiškini (pavyzdžiui, socialinę padėtį)³.

Interseksionalumas – tai metodologinis požiūris, kurio metu įvertinama nuolatinė įvairių socialinių kategorijų (tapatumų) sąveika. Šios sąveikos pasekmės vadinamos sąveikinėmis (interseksionaliomis)⁴.

Lygios galimybės – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos⁵.

1 Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas, 1992 m. sausio 23 d., Nr. I-2237. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCBDC82E26CD>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2020-11-21 iki 2021-12-31. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCBDC82E26CD/zipAAuBnlZQ>.

2 Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lygių galimybių integravimas: teoriniai ir praktiniai aspektai (2011). Interneto prieiga: https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2017/03/lg_apzvalga_172x240.pdf.

3 Lavrakas, Paul J., Encyclopedia of survey research methods (2008), CA: Sage Publications.

4 Crenshaw, K. Mapping the margins: intersectionality, identity, politics and violence against women of colour (1991). Stanford Law Review, Vol. 43, No. 6, 1241-1299.

5 Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lygių galimybių integravimas: teoriniai ir praktiniai aspektai (2011). Interneto prieiga: https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2017/03/lg_apzvalga_172x240.pdf.

Lygybės duomenys – bet kokio pobūdžio informacija (gali būti ir kiekybinio, ir kokybinio pobūdžio), kuri yra arba gali būti naudojama siekiant apibendrinti ir (arba) įvertinti egzistuojančias nelygybes arba jų priežastis ir pasekmes. Tai apima duomenis, kurie gali būti analizuojami pagal kintamuosius, tokius kaip amžius ar negalia, siekiant įvertinti vienos ar kelių grupių, galinčių patirti diskriminaciją, lyginamąją padėtį visuomenėje. Lygybės duomenys gali būti gaunami iš įvairių šaltinių, pavyzdžiui, gyventojų surašymo ar registro duomenų, visuomenės apklausų ir pan⁶.

Oficialioji statistika – statistinių tyrimų, atliekamų pagal Oficialiosios statistikos programą, sistema, kurios tikslas yra tenkinti visuomenės reikmes ir viešojo administravimo poreikius⁷.

Reprezentatyvi apklausa – tokia apklausa, kurios imtis yra reprezentatyvi – imties charakteristikos su dideliu tikslumu atitinka (reprezentuoja) populiacijos charakteristikas⁸.

Visuotinis surašymas – valstybės mastu atliekamas statistinis tyrimas, kuriuo siekiama surinkti išsamius statistinius duomenis apie visus Lietuvos Respublikos statistinio stebėjimo vienetus⁹.

6 Europos Komisija (2016), European handbook on equality data: 2016 Revision, Brussels. Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

7 Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos įstatymas, 1993 m. spalio 12 d., Nr. I-270. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2020-10-08. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27/asr>.

8 Lavrakas, Paul J., Encyclopedia of survey research methods (2008), CA: Sage Publications.

9 Ten pat.

01 APŽVALGA

Lygybės duomenys: koncepcija ir svarba

Nepaisant lygias galimybes reglamentuojančių teisės aktų ir jas skatinančių priemonių, diskriminacija ir nelygybė išlieka svarbios problemos šiuolaikinėse visuomenėse, tarp jų ir Europos Sąjungoje (ES). Remiantis ES pagrindinių teisių agentūros (angl. *Fundamental Rights Agency, FRA*) tyrimais¹⁰, iš esmės visose bendrijos valstybėse narėse gyventojai susiduria su diskriminacija. Asmenys diskriminuojami dėl lyties, tautinės ar etninės tapatybės, odos spalvos, religinių įsitikinimų, amžiaus, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, negalios ir kitų veiksnių ir (arba) jų sąveikų. Tyrimai, statistiniai rodikliai ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos gaunami skundai dėl diskriminacijos rodo, kad Lietuva taip pat ne išimtis¹¹.

Patikimų ir kokybiškų duomenų lygybės srityje rinkimas gali padėti nustatyti, kokia yra skirtingų socialinių grupių padėtis visuomenėje, t. y. įvertinti, kokios socialinės grupės susiduria su sistemine nelygybe ir (arba) diskriminacija, palyginti su kitomis visuomenės grupėmis, taip pat nustatyti sisteminių nelygybių ir (arba) diskriminacijos apraiškas ir apimtis. Pavyzdžiui, svarbu žinoti, su kokiais iššūkiais susiduria negalią turintys asmenys, kad būtų galima suprasti, kokią įtaką tai daro šių žmonių dalyvavimui darbo rinkoje, švietime, politiniame ir kultūriniame gyvenime. Šiuo tikslu gali būti naudojami duomenys, ES kontekste vadinami lygybės duomenimis (angl. *equality data*).

Lygybės duomenys – tai kiekybinio arba kokybinio pobūdžio informacija, kuri yra arba gali būti naudojama siekiant apibendrinti ir (arba) įvertinti egzistuojančias nelygybes arba jų priežastis ir pasekmes. Tai apima duomenis, kurie gali būti analizuojami pagal kintamuosius, tokius kaip amžius ar negalia, siekiant įvertinti vienos ar kelių grupių, galinčių patirti diskriminaciją, lyginamąją padėtį visuomenėje. Lygybės duomenys gali būti gaunami iš įvairių šaltinių, pavyzdžiui, gyventojų surašymo, registro duomenų, visuomenės apklausų ir pan.¹²

Efektīvus lygybės duomenų rinkimas yra svarbus norint įvertinti, kaip įgyvendinamos lygių galimybių politikos priemonės, bei lygybės tendencijų įvairiose gyvenimo srityse stebėjimui. Lygybės duomenys padeda kurti įrodymais grįsta politiką, tikslingesnes lygių galimybių, diskriminacijos prevencijos priemones¹³.

10 Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives (2021). Interneto prieiga: <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/fra-opinion-eu-equality-20-years>.

11 Pavyzdžiui, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020 metų veiklos ataskaita (2020). Interneto prieiga: https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2021/03/lr_lygiu_galimybiu_kontrolieriaus_2020_m._veiklos_ataskaita.pdf.

12 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

13 Europos Komisija, Aukšto lygio šalių narių atstovų grupė nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės klausimams, Guidelines on improving the collection and use of equality data (2018). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.

Kad šie tikslai būtų pasiekti, svarbu užtikrinti ne tik duomenų rinkimą įvairiais diskriminacijos pagrindais, bet ir jų kokybę, sukurti bendrą lygybės duomenų sistemą. Duomenys turėtų apimti įvairias gyvenimo sritis – švietimą, užimtumą, sveikatos priežiūrą, būstą, socialines paslaugas ir apsaugą, kultūrą, pilietinį bei politinį dalyvavimą ir kt. Duomenys turėtų būti renkami reguliariai, užtikrinant jų kokybę ir reprezentatyvumą, o vartojamos sąvokos ir rodikliai – palyginami tarp skirtingų duomenų šaltinių. Svarbu, kad lygybės duomenys taip pat būtų prieinami suteikiant galimybę analizėje atsižvelgti ir į priklausymo kelioms grupėms, galinčioms patirti diskriminaciją, sąveikinius ryšius (pavyzdžiui, analizuojant asmenų, priklausančių tautinei mažumai ir turinčių negalią, padėtį visuomenėje). Vis dėlto pastebėtina, kad dėl jautrumo ir specifikos rengiant lygybės duomenis taip pat reikia ypatingą dėmesį skirti etikos ir duomenų apsaugos klausimams¹⁴.

Nacionaliniai ir tarptautiniai tyrimai lygybės duomenų srityje

Nacionaliniai tyrimai

Per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvoje daugėjo tyrimų ir informacijos, vertinančios lygių galimybių ir diskriminacijos situaciją Lietuvoje. Ratifikuojamos tarptautinės sutartys, į nacionalinę teisę integruojamos ES direktyvos, akademinės bendruomenės bei tarptautinių ir nevyriausybinų organizacijų atliekami tyrimai (reprezentatyviosios apklausos, sociologiniai tyrimai, oficialiosios statistikos analizės ir kt.) lėmė oficialiosios statistikos, administracinių ir kokybinių duomenų įvairiomis lygybės temomis augimą. Ypač reikšmingą dalį tokių duomenų Lietuvoje sudaro oficialioji statistika, kuria neretai remiamasi politikos formavimo, teisėkūros procesuose.

Nacionaliniai tyrimai lygybės srityje rodo, kad lyčių nelygybė pastebima ekonominio ir politinio gyvenimo, sveikatos priežiūros, išsilavinimo ir kitose srityse¹⁵. Negalią turintys asmenys patiria didesnę skurdo riziką¹⁶. Kasmet šimtai asmenų kreipiasi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą dėl galimų diskriminacijos atvejų¹⁷. Kaip rodo 2019 metais atliktas kokybinis tyrimas, žydai, romai, LGBT+ asmenys, musulmonai ir tamsesnės odos spalvos asmenys susiduria su neapykantos nusikaltimais, apie kuriuos ne visada praneša policijai ar kitoms institucijoms¹⁸. Visuomenės apklausų duomenimis, reikšminga šalies gyventojų dalis nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais, iš įkalinimo įstaigų išėjusiais asmenimis ir asmenimis su psichine negalia, musulmonais, homoseksualiais asmenimis ir kitomis socialinėmis grupėmis¹⁹.

14 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

15 Pavyzdžiui, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020 metų veiklos ataskaita (2020). Interneto prieiga: https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2021/03/lr_lygiu_galimybiu_kontrolieriaus_2020_m._veiklos_ataskaita.pdf.

16 Lietuvos statistikos departamentas, Asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo ar nebuvo apribota, skurdo rizikos lygis (2019). Interneto prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#>.

17 2020 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba sulaukė 944 kreipimųsi. Šaltinis: Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020 metų veiklos ataskaita.

18 Labanauskas, Liutauras, Neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių kokybinio tyrimo ataskaita (2019). Interneto prieiga: <https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/Pa%C5%BEeid%C5%BEiam%C5%B3%20bendruomeni%C5%B3%20kokybinio%20tyrimo%20ataskaita.pdf>.

19 Lietuvos socialinių tyrimų centras, Etninių tyrimų institutas, visuomenės nuostatų apklausos rezultatai (2020). Interneto prieiga: <http://www.ces.lt/wp-content/uploads/2010/02/Visuomen%C4%97s-nuostatos-apklauso-rezultatai-20201.pdf>.

Nors Lietuvoje yra nemažai su lygybės temomis susijusių duomenų, atliekami tyrimai ir renkama statistika nėra nuosekli visų lygybės pagrindų atžvilgiu. Informacija apie skirtingus pagrindus (pavyzdžiui, lytį, negalią, tautybę) neretai renkama ir viešinama skirtingų institucijų, taikant skirtingus apibrėžimus ar metodus, o tai lemia ribotas galimybes šiuos duomenis analizuoti ir lyginti. Pastebimi reikšmingi duomenų pakankamumo ir kokybės skirtumai tarp skirtingų lygybės pagrindų: duomenų, kuriuos būtų galima analizuoti pagal amžių ir lytį, apstu įvairiose srityse, tačiau beveik nėra duomenų, kuriuos būtų galima analizuoti pagal lytinę tapatybę ar seksualinę orientaciją. Duomenų pakankamumo ir kokybės skirtumai pastebimi ir lyginant skirtingas gyvenimo sritis.

Lygybės duomenų – kaip tarpusavyje susijusių, sąveikaujančių ir palyginamų – koncepcija Lietuvoje nėra paplitusi ar holistiškai taikoma nei su lygybe susijusių duomenų analizėse, nei valstybinėms institucijoms renkant ir valdant statistinius duomenis. Pirmą ir vienintelį kartą išsamiai lygybės duomenų rinkimo ir teisinio reglamentavimo klausimai Lietuvoje buvo apžvelgti 2009 metais Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo ir socialinių tyrimų instituto parengtoje studijoje apie lygybės statistiką²⁰. Tyrimas buvo atliktas kaip Europos Komisijos užimtumo ir socialinio solidarumo programos PROGRESS finansuojamo projekto „Daugialypė diskriminacija iš arti“ dalis. Leidinyje buvo pristatoma statistinių rodiklių sistema, aprašomi tuo metu taikomi duomenų rinkimo būdai, pateiktos rekomendacijos. Tyrimo autoriai priėjo prie išvados, kad Lietuvoje trūksta bendros lygybės duomenų rengimo sistemos, nors oficialiosios statistikos ar administracinių šaltinių duomenys gali būti naudojami siekiant įvertinti lygias galimybes ar diskriminacijos mastą skirtingais lygybės pagrindais. Pastebėta, kad kai kurios institucijos rinko tuos pačius ar panašius duomenis, tačiau naudodamos skirtingus rodiklius arba skirtingus tų pačių sąvokų apibrėžimus²¹.

Pagal minėtą projektą taip pat buvo parengtas nacionalinio lygybės statistikos veiksmų plano projektas, tačiau jis niekada nebuvo patvirtintas. Po šio projekto nebuvo kitų didesnio masto tyrimų, siekiančių iš esmės įvertinti lygybės duomenų situaciją šalyje. Nors būta reikšmingų tyrimų ir iniciatyvų, per kurias buvo analizuojama ir (arba) tobulinama lygybės duomenų rinkimo praktika pavieniais lygybės pagrindais, pavyzdžiui, lyčių lygybės srityje²², tai paprastai apsiribodavo konkrečiomis lygybės temomis.

Tarptautinės apžvalgos ir rekomendacinio pobūdžio leidiniai

Vis daugiau tarptautinių, regioninių organizacijų ir nepriklausomų ekspertų pripažįsta, kad lygybės duomenys yra būtini siekiant į(si)vertinti lygių galimybių politiką ir jos priemonių poveikį, stebėti diskriminacijos ir lygybės tendencijas visuomenėje. Todėl per pastarąjį dešimtmetį gausėjo leidinių, kuriuose pateikiami praktiniai patarimai ir įžvalgos, kaip galėtų (turėtų) atrodyti kokybiškų lygybės duomenų rinkimas, apdorojimas ir viešinimas.

²⁰ Lietuvos socialinių tyrimų centras, Darbo ir socialinių tyrimų institutas, Lygybės statistika (2009). Interneto prieiga: https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2015/11/lygybes_statistika_maketas.pdf.

²¹ Ten pat.

²² Projektas „Savivaldybių sėkmės kodas – lyčių lygybė“ gali būti išskirtas kaip geroji praktika. Daugiau apie projektą ir jo rezultatus žr. ataskaitos skiltyje „Gerosios praktikos Lietuvoje“.

Vienas iš išsamiausių ES valstybėms narėms pritaikytų praktinio pobūdžio leidinių lygybės duomenų srityje yra 2016 metais Europos Komisijos išleistas „Europos lygybės duomenų vadovas“²³. Leidinyje paaiškinamos su lygybės duomenimis susijusios sąvokos, apžvelgiami praktiniai lygybės duomenų rinkimo, apdorojimo ir naudojimo iššūkiai, susiję su skirtingais duomenų šaltiniais (oficialiąja statistika, skundais dėl diskriminacijos, diskriminacijos testavimu (angl. *discrimination testing*), įvairovės tyrimais darbovietėse). Remdamasi šiuo dokumentu, 2018 metais Europos Komisijos aukšto lygio šalių narių atstovų grupė nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės klausimams patvirtino lygybės duomenų rinkimo ir naudojimo gaires (2018)²⁴, kuriose glaustai aprašomos rekomendacijos siekiant skatinti kokybišką lygybės duomenų rinkimą ES valstybėse. Rekomendacijos suskirstytos į dvi grupes: pirmoji rekomendacijų grupė susijusi su lygybės duomenų valdymo ir koordinavimo sistemos stiprinimu, antroji apima metodologinius siūlymus siekiant užtikrinti lygybės duomenų kokybę ir palyginamumą.

Kitas Lietuvai aktualus leidinys yra 2016 metais Europos Komisijos išleista lyginamoji analizė, kurioje apžvelgiami lygybės duomenų teisinio reglamentavimo ir praktiniai rinkimo iššūkiai skirtingose ES valstybėse, taip pat Lietuvoje²⁵. Pagrindinis apžvalgos dalyje apie Lietuvą įvardytas iššūkis – efektyvios lygybės duomenų sistemos nebuvimas.

Gerosios lygybės duomenų (tyrimų) praktikos

Šioje dalyje apžvelgiamos kitų valstybių lygybės duomenų rinkimo ir viešinimo praktikos, apimančios rečiau renkamus lygybės duomenis (pavyzdžiui, duomenis apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę) ir inovatyvius metodus, taikomus renkant ir viešinant šiuos duomenis.

2019 metais Airijoje į visuotinį gyventojų ir būstų surašymo klausimyną įtraukti klausimai apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę²⁶. Dėl jautraus pobūdžio jie įtraukti į klausimyną, kurį respondentai pildė patys. 1 priede pateikti minėti klausimai.

2013 metais Norvegijoje buvo pradėta kurti duomenų bazė, kurioje sisteminama statistinė lygybės duomenų informacija²⁷. Šis atvejis ypatingas tuo, kad galima rasti informacijos apie asmenis, kurie gali patirti diskriminaciją pagal kelis pagrindus. Pavyzdžiui, galima sužinoti apie LGBT+ asmenų, kurie yra migrantai ar pabėgėliai Norvegijoje, arba LGBT+ asmenų su negalia padėtį visuomenėje²⁸.

23 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

24 Europos Komisija, Aukšto lygio šalių narių atstovų grupė nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės klausimams, Guidelines on improving the collection and use of equality data (2018). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.

25 Europos Komisija, Analysis and comparative review of equality data collection practices in the European Union: Legal framework and practice in the EU Member States (2017). Interneto prieiga: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d8505478-4371-11ea-b81b-01aa75ed71a1>.

26 Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), Introducing questions on sexual orientation and gender identity in the equality module of the Irish General Household Survey and the Census (2020). Interneto prieiga: <https://fra.europa.eu/en/promising-practices/introducing-questions-sexual-orientation-and-gender-identity-equality-module>.

27 Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), Data hub on living conditions of people with disabilities and of LGBTIQ people (2020). Interneto prieiga: <https://fra.europa.eu/en/promising-practices/data-hub-living-conditions-people-disabilities-and-lgbtq-people>.

28 Directorate for Children, Youth and Families, Several minority affiliations (2017). Interneto prieiga: https://www.bufoir.no.translate.google.com/translate/lhbtqi/Flere_minoritetstilhorigheter/?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=ajax,elem.

Jungtinėje Karalystėje Nacionalinis statistikos biuras nuo 2019 metų pradėjo analizuoti ir skelbti duomenis apie žmonių su negalia situaciją įvairiose srityse: švietimo, užimtumo, būsto, nusikalstamumo ir kt. Šios analizės atliekamos naudojantis namų ūkių tyrimų duomenimis. Ateityje taip pat planuojama daryti longitudinius tyrimus, padėsiančius suprasti negalios poveikį asmens gyvenimo eigoje. Į analizę bus įtraukiami 2021 metų gyventojų surašymo ir administraciniai duomenys²⁹. 2 priede pateikti klausimai, naudojami siekiant suprasti, ar pildantysis asmuo turi negalią.

Tėisinė aplinka

Lietuvoje nėra įstatymo, kuris aiškiai reglamentuotų lygybės duomenų, kaip duomenų, apimančių įvairius diskriminacijos pagrindus, rinkimą. Toliau apžvelgiami įstatymai yra susiję su lygiomis galimybėmis arba reglamentuojantys duomenų rinkimo, naudojimo ir viešinimo aspektus, taip pat aktualius ir lygybės duomenims.

<p>Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas³⁰</p>	<p>Šiuo įstatymu siekiama užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.</p> <p>Pastebėtina, kad įstatyme diskriminacijos pagrindų sąrašas yra baigtinis, o tarp minimų pagrindų nėra lytinės tapatybės³¹. Įstatymas nereglamentuoja lygybės duomenų rinkimo, apdorojimo ar viešinimo.</p>
<p>Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas³²</p>	<p>Šio įstatymo tikslas – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos moterų ir vyrų lygios teisės, ir uždrausti diskriminaciją dėl asmens lyties. Įstatyme aprašomi moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys veiksmai, lygių galimybių kontrolierius įpareigojamas atlikti įstatymo vykdymo priežiūrą.</p> <p>Įstatymas nereglamentuoja lygybės duomenų rinkimo, apdorojimo ar viešinimo, tačiau įpareigoja rengti ir įgyvendinti programas ir priemones, kurios keistų visuomenės nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat įpareigoja įstatymų nustatyta tvarka remti visuomeninių organizacijų, viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros fondų programas, kurios padeda įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes (žr. 3 straipsnį). Dalis šių programų ar jų įgyvendinimo planai apima priemones, susijusias su lygybės duomenų rinkimu (žr. skiltį „Gerosios praktikos Lietuvoje“).</p>

29 Office for National Statistics, Improving disability data in the UK (2019). Interneto prieiga: <https://www.ons.gov.uk/people-populationandcommunity/healthandsocialcare/disability/articles/improvingdisabilitydataintheuk/2019>.

30 Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas, 2003 m. lapkričio 18 d., Nr. IX-1826. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0CC6CB2A9E42/XxMXmTcEtK>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2019-07-01 iki 2021-12-31. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0CC6CB2A9E42/asr>.

31 Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija formuoja politiką dėl nebaigtinio diskriminacijos pagrindų sąrašo. Kaip pavyzdį žr. išvadą dėl Strateginio valdymo įstatymo Nr. XIII-3096 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir lydymųjų įstatymų projektų, 2021 m. rugpjūčio 31 d., Nr. 21-28722. Interneto prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/aa5faad10a5f11ecb4af84e751d2e0c9?positionInSearchResults=7&searchModeIUUID=a9a141c6-9172-4518-9bef-9bf68fffc6e0>

32 Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas, 1998 m. gruodžio 1 d., Nr. VIII-947. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.746227138BCB>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2017-07-01. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.746227138BCB/FLcEVzJmSQ>.

<p>Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas³³</p>	<p>Įstatymu nustatoma Lietuvos Respublikos gyventojų registro steigimo ir tvarkymo tvarka, registre tvarkomi duomenys ir šių duomenų naudojimo tvarka, Lietuvos Respublikos gyventojų registro valdytojo ir tvarkytojo (tvarkytojų), duomenų teikėjų ir asmenų, kurių duomenys naudojami, pagrindinės teisės ir pareigos. Už gyventojų registro duomenis yra atsakinga Teisingumo ministerija. Gyventojų registre tvarkomi asmens duomenys apima duomenis, kurie gali būti naudojami ir tyrimuose lygybės temomis, tai yra informaciją apie asmens amžių, lytį, gimimo vietą ir pilietybę, tautybę, šeiminingą padėtį.</p>
<p>Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos įstatymas³⁴</p>	<p>Įstatymas nustato oficialiosios statistikos organizavimo tvarką, ją tvarkančių įstaigų teises, funkcijas, respondentų ir oficialiosios statistikos vartotojų teises ir pareigas, statistinių duomenų ir statistinės informacijos teikimo, naudojimo ir apsaugos tvarką. Šiuo dokumentu reglamentuojamas Lietuvos statistikos departamento ir kitų įstaigų vaidmuo ir apribojimai renkant, apdorojant ir naudojant oficialią statistiką. Tai taip pat yra teisinis visuotinio gyventojų surašymo pagrindas, kuris iki šiol buvo svarbus šaltinis renkant tikslią statistinę informaciją apie Lietuvos gyventojų demografinį, ekonominį, tautinį ir kt. pasiskirstymą.</p>
<p>Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas³⁵</p>	<p>Įstatymu siekiama užtikrinti asmens teisę į asmens duomenų apsaugą ir aukštą asmens duomenų apsaugos lygį. Įstatymas nustato asmens duomenų tvarkymą, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos ir kitų aktualių asmens duomenis tvarkančių institucijų teisinį statusą ir įgaliojimus, asmens duomenų ir (arba) privatumo apsaugos pažeidimų nagrinėjimo ir administracinių baudų skyrimo tvarką.</p> <p>Svarbu pabrėžti, kad, nors šis įstatymas yra svarbus lygybės duomenų srityje dėl duomenų specifikos ir jautrumo, kaip nurodoma Europos Komisijos išleistame Europos lygybės duomenų vadove³⁶, duomenų apsaugos reglamentavimas nėra nesuderinamas su lygybės duomenų rinkimu, naudojimu ir viešinimu.</p>

33 Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas, 1992 m. sausio 23 d., Nr. I-2237. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCBDC82E26CD>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2020-11-21 iki 2021-12-31. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCBDC82E26CD/zpAAuBnlZQ>.

34 Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos įstatymas, 1993 m. spalio 12 d., Nr. I-270. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2020-10-08. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27/asr>.

35 Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, 1996 m. birželio 11 d., Nr. I-1374. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-01-01. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/asr>.

36 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016), p. 24-28. Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

Lygybės duomenų rinkimas ir valdymas: gerosios praktikos

Gerosios praktikos užsienio valstybėse

Šioje dalyje apžvelgiamos Norvegijos ir Suomijos patirtys. Šios šalys turi centralizuotą lygybės duomenų valdymo sistemą, t. y. specialias įstaigas, kurios atsakingos už lygybės duomenų rinkimą, priežiūrą, analizę ir rekomendacijas.

2004 metais Norvegija įsteigė Lygybės koordinatoriaus statistikoje biurą (angl. *Equality Coordinator in Statistics*). Jis dirba su įvairių institucijų turimais duomenimis ir teikia rekomendacijas, kokių lygybės duomenų dar trūksta, kad būtų galima užpildyti esamas spragas. Šiuo metu dirbama su šiomis lygybės temomis: lyties, tautybės, negalios, seksualinės orientacijos, amžiaus, tėvystės atostogų, seksualinio priekabiavimo darbe ir smurto prieš žmones su negalia. Taip pat biuras teikia metodologinius patarimus, kaip užtikrinti duomenų patikimumą ir validumą, kaip formuluoti ir įtraukti naujus klausimus į atliekamus tyrimus. Lygybės koordinatoriaus statistikoje biurą finansuoja Norvegijos vaikų, jaunimo ir šeimos reikalų direktoratas (norv. *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet*)³⁷.

Suomija taip pat turi atskirą darbo grupę, atsakingą už lygybės duomenis: 2008 metais buvo įkurta Nacionalinė diskriminacijos monitoringo sistema. Iš pradžių ši darbo grupė priklausė Užimtumo ministerijai (suom. *Työ- ja elinkeinoministeriö*), vėliau – Vidaus reikalų ministerijai (suom. *Sisäministeriö*), o šiuo metu – Teisingumo ministerijai (suom. *Oikeusministerio*). Jai priklauso ministerijų atstovai ir asmenys iš kitų susijusių institucijų bei nevyriausybių organizacijų. Ši grupė turi keturias funkcijas: (1) teikti naujausią informaciją apie diskriminaciją visuomenėje; (2) rinkti kitų institucijų atliktų tyrimų duomenis ir statistiką; (3) skatinti žmonių ir organizacijų bendradarbiavimą atliekant diskriminacijos tyrimus; ir (4) teikti rekomendacijas nediskriminavimo skatinimo politikos priemonėms³⁸.

Daugiau darbo su lygybės duomenimis gerųjų praktikų pavyzdžių pateikta 3 priede.

³⁷ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), Equality Coordinator in Statistics Norway. Interneto prieiga: <https://fra.europa.eu/en/promising-practices/equality-coordinator-statistics-norway>.

³⁸ Ministry of Justice, Department for Democracy and Public Law, Unit for Autonomy and Equality, Discriminationdata.fi. Interneto prieiga: <https://yhdenvertaisuus.fi/en/dataondiscrimination.fi>.

02 METODOLOGIJA

Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Tyrimo tikslas: įvertinti lygybės duomenų i) rinkimo apimtį; ii) kokybę; iii) prieinamumą ir iv) veiksmus, kurie trukdo arba apsunkina lygybės duomenų rinkimą, ir (arba) didinti lygybės duomenų rinkimo apimtį; remiantis analize, pateikti efektyvesnio duomenų rinkimo ateiityje rekomendacijas.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) atlikti teisės aktų ir duomenų prieinamumo analizę, gerųjų praktikų apžvalgą;
- 2) atlikti anketinę institucijų apklausą;
- 3) atlikti lygybės duomenų kokybės (atvejų) analizę;
- 4) įgyvendinti kokybinį tyrimą su įvairių valstybinių institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovais (fokus grupės).

Anketinė institucijų apklausa

Internetinės anketinės apklausos tikslas – nustatyti lygybės duomenų rinkimo apimtį, surinkti informaciją apie duomenų rinkimo metodologiją (-as), duomenų reprezentatyvumą ir palyginamumą; duomenų prieinamumą; tarpinstitucinį bendradarbiavimą renkant ir apdorojant duomenis bei veiksmus, kurie trukdo arba apsunkina lygybės duomenų rinkimą.

Internetinės anketinės apklausos klausimynas buvo sudaromas remiantis teisės aktų, gerųjų praktikų ir literatūros apie lygybės duomenis apžvalgos rezultatais. Sudarius klausimyną, jis buvo platinamas tarp institucijų, kurių veikla apima pagrindines gyvenimo sritis, pavyzdžiui, švietimą, užimtumą, sveikatos priežiūrą, apgyvendinimą, lygių galimybių užtikrinimą, socialines paslaugas ir apsaugą, kultūrą, pilietinį ir politinį dalyvavimą, ir kurios prisideda arba galėtų prisidėti prie lygybės duomenų rinkimo. Apklausa buvo sudaryta iš struktūruotų ir atvirų klausimų užtikrinant galimybę palyginti surinktus duomenis, tačiau taip pat leidžiant institucijų atstovams pateikti savo įžvalgų ir (arba) rekomendacijų.

Internetinė anketa buvo siunčiama visoms institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms, kurios dirba su bent vienu iš Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 d.⁴⁵ nurodytų diskriminacijos pagrindų renkant, apdorojant ar viešinant informaciją.

Iš viso buvo gauti 28 atsakymai. Kai kurios institucijos buvo atstovaujamos daugiau nei vieno asmens. Vieno respondento atsakymai į duomenų analizę nebuvo įtraukti, nes asmuo netinkamai užpildė anketą (pavyzdžiui, neįvardijo, kokiai institucijai atstovauja; pateikė beprasmius, atsitiktinius atsakymus į klausimus). Iš viso apklausoje dalyvavo 21 skirtinga institucija. Analizėje cituojami atsakymai į atvirus anketos klausimus koduojami formatu VI-ANK-X.

45 Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas, 2003 m. lapkričio 18 d., Nr. IX-1826. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0CC6CB2A9E42>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2019-07-01 iki 2021-12-31. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0CC6CB2A9E42/asr>.

Lygybės duomenų kokybės analizė (atvejų analizė)

Siekiant įvertinti renkamų lygybės duomenų kokybę buvo atliekamas statistinių duomenų atvejų tyrimas (oficialiosios statistikos duomenų analizė). Šio tyrimo etapo tikslas – įvertinti konkrečių rodiklių validumą (ar rodikliai efektyviai matuoja tai, ką norima matuoti), pakankamumą ir prieinamumą analizuojant konkrečius duomenų, susijusių su lygybės temomis, pavyzdžius. Tam buvo pasirinkti 2 skirtingi duomenų šaltiniai, apimantys skirtingas gyvenimo sritis ir administruojami skirtingų institucijų: 1) užimtumo duomenys, renkami vykdant gyventojų užimtumo statistinio tyrimo apklausą ir viešinami Oficialiosios statistikos portale; ii) duomenys apie neapykantos nusikaltimus, viešinami Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos puslapyje. Šaltiniai buvo pasirinkti atsitiktinai siekiant apimti skirtingas gyvenimo sritis (užimtumą ir teisingumą) ir atspindėti skirtingus, tačiau viešai prieinamus duomenų šaltinius. Analizei buvo pasirinkta išanalizuoti 3 skirtingų lygybės pagrindų grupes – minėtuose šaltiniuose naudojamus rodiklius apie gyventojų socio-ekonominę padėtį; rodiklius, susijusius su etniškumu (migracijos statusas, tautybė ir religija), ir rodiklius, susijusius su negalia. Trūkstant duomenų apie lytinę tapatybę ir seksualinę orientaciją, šie pagrindai nebuvo analizuojami; taip pat į analizę neįtraukti amžiaus ir lyties duomenys dėl platesnio šių duomenų rinkimo, naudojimo ir prieinamumo, palyginti su kitais lygybės pagrindais.

Fokus grupės

Paskutiniu etapu buvo atliekamos fokus grupės su dviem tikslinėmis grupėmis: i) su valstybinių institucijų atstovais, ii) su nevyriausybinių organizacijų atstovais. Valstybinių institucijų atstovų fokus grupės tikslas buvo papildyti anketinės apklausos rezultatus detalesne, išsamesne informacija apie jų patirtis ir išvalgas dirbant su lygybės duomenimis. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) atstovų fokus grupės tikslas buvo suprasti, ar (kaip) NVO naudoja lygybės duomenis ir ar (kaip) NVO dalyvauja formuojant lygybės duomenų rinkimo metodikas; išgirsti NVO atstovų vertinimą renkamų lygybės duomenų pakankamumo, kokybės klausimais.

Tyrimo dalyviai atrinkti pagal 2 tikslinių grupių formavimo pavyzdį. Tikslinių grupių formavimo pavyzdžio metodas taikomas, kai informantai atrenkami priklausomai nuo specifinių tyrimo tikslų. Tad pagal šį metodą buvo atrinktos ekspertų grupės atskiroms fokus grupėms.

Buvo sudaryti du klausimynai, pritaikyti valstybinių institucijų ir NVO atstovams. Abu klausimynai apėmė šias temas: esama situacija renkant, analizuojant ir viešinant lygybės duomenis įvairiose gyvenimo srityse; su teisiniais aspektais susiję iššūkiai; lygybės duomenų geografiniais pjūviais galimybės; tarpinstitucinis bendradarbiavimas; galimybes pagerinti lygybės duomenų rinkimo, analizės ir viešinimo praktiką.

	Fokus grupėje dalyvavusių atstovų skaičius	Kodas
Valstybinių institucijų atstovų fokus grupė	4	VI-x
Nevyriausybinių organizacijų atstovų fokus grupė	4	NVO-x

Papildomai buvo atlikti keturi kokybiniai pusiau struktūruoti interviu su valstybinių institucijų atstovais, kurie negalėjo dalyvauti fokus grupėse.

03 REZULTATAI

Anketinės institucijų apklausos rezultatų analizė

Tik 10 iš 21 skirtingos institucijos atstovų pažymėjo, kad institucijos pačios renka duomenis, susijusius su lygybe ar įvairove (žr. 4 priedas, 1 pav.). 5 atstovų teigimu, dažniausiai jos renka lygybės duomenis ne konkrečiu numatytu laiku ar tam tikrais laikotarpiais, bet pagal poreikį. 4 teigė, kad duomenis gauna nuolat automatizuotu būdu. Pavyzdžiui, klientui užsiregistravus arba pakeitus duomenis sistemoje, jie iš karto gaunami arba atnaujinami⁴⁶.

Beveik visų (17 iš 21) apklaustų institucijų atstovai įvardijo, kad jų atstovaujamos institucijos naudoja antrinius duomenų šaltinius. Dažniausiai kaip antriniai šaltiniai naudojami administraciniai duomenys (13), visuomenės nuomonės tyrimai (9), teisėsaugos institucijų, policijos duomenys (7) ir gyventojų surašymo duomenys (6) (žr. 4 priedas, 2 pav.).

7 iš 21 institucijos duomenis, susijusius su lygybe ir įvairove, gali analizuoti tik nacionaliniu lygmeniu. Tai reiškia, jog kai kurios institucijos neturi priėjimo prie duomenų smulkesniu geografiniu lygiu, todėl negali lyginti padėties skirtinguose Lietuvos regionuose. Duomenis tiek gyvenvietės ar seniūnijos lygmeniu, tiek regiono ar nacionaliniu lygmeniu analizuoti gali tik 5 institucijos (žr. 4 priedas, 3 ir 4 pav.).

Apklausti institucijų atstovai įvardijo, kad dažniausiai institucijos renka, apdoroja ir (arba) viešina lygybės duomenis, kurie yra (gali būti) analizuojami pagal lytį ir amžių (atitinkamai 16 ir 15 iš 21 institucijos). Su socialinės padėties pagrindu dirba 10 institucijų, su pilietybės ir negalios pagrindais – 9, sveikatos būklės, tautybės ir kalbos – 8. Rasė (3), seksualinė orientacija (3), etninė priklausomybė (3) ir lytinė tapatybė (2) yra rečiausiai renkami ir analizuojami lygybės duomenų pagrindais. Yra 2 institucijos, dirbančios su visais lygybės duomenų pagrindais, – Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba ir Valstybinė darbo inspekcija. 2 institucijos dirba vien su lyties ir amžiaus pagrindais, o 2 nedirba su jokiais lygybės pagrindų duomenimis (žr. 4 priedas, 5 pav.). Toliau išvardyti visų skirtingų apklausoje dalyvavusių institucijų atstovų atsakymai (1 lentelė).

46 Svarbu atkreipti dėmesį, kad kai kuriose institucijose, kur anketą užpildė daugiau nei 1 darbuotojas, atstovų atsakymuose randama nesutapimų. Pavyzdžiui, 1 atstovas nurodo, kad jo atstovaujama įstaiga duomenų, susijusių su lygybe, nerenka, o kitas atstovas – kad renka kas mėnesį.

1 lentelė. Institucijų atstovų atsakymai apie renkamus, apdorojamus ir (arba) viešinamus lygybės duomenis pagal skirtingus lygybės pagrindus⁴⁷

	Lytis	Amžius	Lytinė tapatybė	Rasė	Tautybė	Pilietybė	Kalba	Kilmė	Socialinė padėtis	Religija / įsitikinimai	Seksualinė orientacija	Negalia	Sveikatos būklė	Etninė priklausomybė
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	●	●			●	●	●		●					
Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra	●	●											●	
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga														
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija	●	●					●						●	
Lietuvos statistikos departamentas	●	●			●	●	●		●	●		●	●	
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Nacionalinė švietimo agentūra	●	●				●	●							
Nacionalinė teismų administracija	●	●												
Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos														
Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	●	●							●			●	●	

47 Pastaba: lentelėje nurodyti subjektyvūs institucijų atstovų vertinimai apie jų atstovaujamos institucijos renkamų duomenų pobūdį.

	Lytis	Amžius	Lytinė tapatybė	Rasė	Tautybė	Pilietybė	Kalba	Kilmė	Socialinė padėtis	Religija / įsitikinimai	Seksualinė orientacija	Negalia	Sveikatos būklė	Etninė priklausomybė
Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	●	●				●			●			●	●	
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos														
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	●	●							●			●	●	
Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	●	●			●	●	●					●		
Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės					●		●	●	●	●				
Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	●	●				●						●		
Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	●	●												
Valstybinis psichikos sveikatos centras														
Valstybinė darbo inspekcija	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	●	●			●				●					
Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba	●			●	●	●		●	●	●	●	●		●

Daugelis (14 iš 21) institucijų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujamos institucijos bendradarbiauja su kitomis institucijomis renkant, apdorojant ir (arba) viešinant lygybės ir įvairovės duomenis. Rinkimo ir viešinimo srityse tarpinstitucinis bendradarbiavimas vertinimas gana gerai (vidurkis atitinkamai 7 ir 7,1 balo) (žr. 4 priedas, 6 pav.). Silpniausias tarpinstitucinis bendradarbiavimas vyksta duomenų apdorojimo srityje (6,3 – bendradarbiavimo vertinimo vidurkis, kur 1 – labai silpnas bendradarbiavimas, o 10 – labai stiprus).

Į atvirus klausimus anketoje atsakę institucijų atstovai nurodė, kad kyla iššūkių bendradarbiaujant, kai duomenis pateikti įsipareigojusi įstaiga nesilaiko įsipareigojimų arba pateikia kitokius duomenis, nei buvo tartasi. Kyla sunkumų dėl teisinių aspektų, kai procedūros dėl prieigos prie duomenų trunka per ilgai. Taip pat trūksta duomenų *„specifniais klausimais ir konkrečiais pagrindais, ribotas lygybės duomenų kiekis (pavyzdžiui, trūksta informacijos apie amžių, negalią, kitus pagrindus). Trūksta duomenų smulkesniu lygmeniu (pavyzdžiui, savivaldybių)“* (VI-ANK-1). Institucijų atstovai nurodė, kad bendradarbiavimui padėtų nuosekli strategija nacionaliniu lygmeniu ir identifikacija, kokie duomenys reikalingi valstybės politikai formuoti ir (arba) stebėti.

Lygybės duomenų kokybės analizė (atvejų analizė)

Užimtumas

Vienas iš pagrindinių duomenų apie nuolatinių Lietuvos Respublikos gyventojų užimtumą ir nedarbą šaltinių yra statistinis gyventojų užimtumo tyrimas⁴⁸. Duomenys renkami siekiant parengti statistinę informaciją apie gyventojų užimtumą ir nedarbą, jų pasiskirstymą pagal demografinius parametrus.

Tyrimas iki šiol buvo atliekamas taikant paprastosios atsitiktinės imties metodą – atsitiktinai iš gyventojų registro duomenų bazės atrinktų asmenų prašoma užpildyti apklausą internetu, to nepadariusių prašoma atsakyti į klausimus telefonu arba tiesiogiai. Tyrimas atliekamas nuolat naudojant nuoseklųjį negrąžintinį namų ūkių ėmimą. Kiekvieną ketvirtį⁴⁹ dalyvauja apie 13 tūkstančių 15 metų amžiaus ir vyresnių gyventojų ir apie 2 tūkstančius vaikų iki 15 metų amžiaus⁵⁰.

48 Dalį aktualių duomenų, susijusių su užimtumu, taip pat renka Lietuvos Respublikos socialinės darbo ir apsaugos ministerija (pavyzdžiui, apie negalią turinčių asmenų darbingumą), taip pat Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Tačiau gyventojų užimtumo statistinis tyrimas yra išsamiausias, apimantis daugiausia asmens duomenų, todėl ir buvo pasirinktas atvejų analizei.

49 Tyrimas skirstomas į ketvirčius (4 ketvirčiai sudaro 1 metų laikotarpio rezultatus).

50 Daugiau informacijos apie užimtumo statistinio tyrimo metodiką žr. https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/130368/Gyventoj%C5%B3_uzimtumo_statistinio_tyrimo_metodika_2013.pdf.

Duomenų validumo ir pakankamumo vertinimas

Per apklausą renkami gyventojų asmens duomenys, pavyzdžiui, gimimo data, lytis, pilietybė, taip pat renkami informacija apie santuokinę padėtį, kilmės šalį, ekonominės veiklos rūšį, profesijų grupę. Atskiroje klausimų grupėje klausiama ir apie mokymo įstaigą (pakopą), kurią asmuo yra baigęs, prašoma nurodyti paskutinio mėnesio atlyginimą.

Socioekonominė padėtis	Renkami duomenys apie socioekonominę asmens padėtį (išsilavinimą, atlyginimą, ekonominės veiklos rūšį ir profesijų grupę) yra pakankamai išsamūs sudarant galimybę vykdyti gyventojų užimtumo analizę per socialinių ir ekonominių rodiklių pjūvius.
Migracijos statusas, tautybė ir religija	<p>Tyrime užduodami net keli klausimai, susiję su asmens migracijos statusu: klausiama apie asmens pilietybę, šalį, kurioje gimė, ir kiek metų gyvena Lietuvoje. Šie duomenys sudaro sąlygas analizuoti nuolatinių Lietuvos gyventojų, kurie nėra Lietuvos piliečiai ir (arba) imigravo į Lietuvą, užimtumo rodiklius. Tai svarbu ateityje siekiant vertinti migrantų integraciją į darbo rinką ir ekonominę padėtį, taip pat asmenų, neturinčių Lietuvos Respublikos pilietybės, užimtumą.</p> <p>Kita vertus, pasigendama klausimų apie respondentų tautybę ir išpažįstamą religiją. Ši informacija būtų svarbi siekiant suprasti, kokia yra tautinių ir religinių mažumų ekonominė padėtis ir dalyvavimo darbo rinkoje ypatumai.</p>
Negalia	<p>Nors anketose yra nemažai klausimų, susijusių su negalia, iš esmės visuose klausimuose atsakymas apie negalią yra galimas tik kaip nedarbo arba riboto užimtumo paaiškinimas. Tai reiškia, kad per tyrimą nerenkama pakankamai duomenų apie asmenis, kurie turi negalią, bet dirba⁵¹.</p> <p>Renkant duomenis apie užimtumą būtų svarbu įtraukti klausimą apie negalią užtikrinus, kad pateikiamas klausimas ir vartojama sąvoka atitiktų kituose tyrimuose ir duomenų bazėse vartojamą negalios apibrėžimą.</p>

51 Pavyzdžiui, į klausimą, kuriai gyventojų grupei save priskirtumėte (H12), galima atsakyti pasirenkant tik vieną atsakymą. Atsakymų variantai: **dirbančiųjų**; bedarbių; mokinių ar studentų; senatvės ar išankstinės senatvės pensininkų; **asmenų su negalia**; privalomosios pradinės karo tarnybos karių; darbingo amžiaus namų šeimininkų (-ių); kitų ekonomiškai neaktyvių asmenų. Vadinasi, dirbantys asmenys turi rinktis tarp dviejų juos apibūdinančių variantų – tai galbūt lemia netikslią statistiką ir neatspindi dalies negalią turinčių asmenų, pavyzdžiui, jei jie dirba arba mokosi ar studijuoja.

Duomenų prieinamumo vertinimas

Kai kurie apdoroti gyventojų užimtumo statistinio tyrimo duomenys skelbiami **Oficialiosios statistikos portale**. Oficialiosios statistikos portalas suteikia galimybę analizuoti duomenis įvairiose srityse interaktyviai, renkantis po vieną rodiklį arba kelis rodiklius vienu metu. Pasirinkus užimtumo rodiklius, automatiškai pateikiamos lentelės apie užimtų gyventojų, bedarbių skaičių ir nedarbo lygio pasiskirstymą pagal amžiaus grupes ir lytį. Tačiau nėra galimybės šių užimtumo duomenų analizuoti pagal kitus lygybės pagrindus (įskaitant socioekonominės padėties rodiklius, migracijos statusą, tautybę, religiją ir negalią). Nors tokių duomenų rinkimo ir skelbimo nenumato ES teisės aktai, skatinama papildomai rinkti šiuos duomenis⁵².

Oficialiosios statistikos portale taip pat galima atsisiųsti metines gyventojų užimtumo statistinio tyrimo duomenų rinkmenas⁵³. Duomenys viešinami, tačiau pateikiamas formatas nėra lengvai prieinamas: duomenys pateikiami užkoduoti, CSV formatu. Nėra parinkties duomenis atsisiųsti iš karto pritaikytus „SPSS“, „Stata“ ar kitoms statistinėms programinėms įrangoms. Todėl tik kiekybinių metodų patirties ar žinių turintis asmenys galėtų šiais duomenimis pasinaudoti, tačiau ir tokiu atveju duomenų analizei įgyvendinti būtų reikalingas antrinis duomenų apdorojimas (paruošimas analizei).

Teisingumas: neapykantos nusikaltimai

Užregistruotas nusikalstamas veikas siekiant išreikšti neapykantą dėl rasės, tautybės, kilmės, seksualinės orientacijos, tikėjimo, kitų požymių skelbia Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Nuo 2018 metų Informatikos ir ryšių departamentas pateikia duomenis apie nusikalstamas veikas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (BK) 169, 170, 170 (1), 170 str. 3 d.⁵⁴ ir pagal veiką kvalifikuojančius požymius: 129 str. 2 d. 13 p., 135 str. 2 d. 13 p., 138 str. 2 d. 13⁵⁵.

Duomenų validumo ir pakankamumo vertinimas

Kaip pastebi nevyriausybinės organizacijos⁵⁶ ir kaip parodė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakytas tyrimas⁵⁷, ši statistika atspindi tik dalį neapykantos nusikaltimų, nes apie daugelį jų niekas nepraneša arba nusikaltimai neklasifikuojami kaip neapykantos nusikaltimai. Vis dėlto informacija apie užregistruotas nusikalstamas veikas norint išreikšti neapykantą žmonių grupei yra svarbi siekiant suprasti ne tik neapykantos nusikaltimų mastą ir tendencijas, bet ir tai, kurios asmenų grupės apie neapykantos nusikaltimus praneša rečiausiai, taip pat

52 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016). Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

53 Žr. Lietuvos statistikos departamentas, gyventojų užimtumo statistinio tyrimo viešos duomenų rinkmenos. Interneto prieiga: https://osp.stat.gov.lt/viesos-duomenu-rinkmenos/-/asset_publisher/i2LnhXkrXAbI/content/ketvirtinio-gyventoju-uzimtumo-statistinio-tyrimo-?inheritRedirect=false.

54 Žr. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 169, 170 ir 170(1) straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-4575(2), 2017 m. kovo 29 d. Interneto prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d7ee8c30147a11e7b6c9f69dc4ecf19f>.

55 Žr. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135 ir 138 straipsnių papildymo įstatymas, 2009 m. birželio 16 d. Nr. XI-303, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135 ir 138 straipsnių papildymo įstatymas. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DE961C8C6D7D>.

56 Europos žmogaus teisių fondas, Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Lietuvos žmogaus teisių centras, Lietuvos policijos mokykla, Neapykantos nusikaltimai ir neapykantos kalba: situacijos Lietuvoje apžvalga (2021). Interneto prieiga: <http://hrmi.lt/neapykantos-nusikaltimai-ir-neapykantos-kalba-situacijos-lietuvoje-apzvalga-3/>.

57 Labanuskas, Liutauras, Neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių kokybinio tyrimo ataskaita (2019). Interneto prieiga: <https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/Pa%20C5%BEid%20C5%BEiam%20C5%B3%20bendruomeni%20C5%B3%20kobybinio%20tyrimo%20ataskaita.pdf>.

stebint, kaip efektyviai skirtingų pagrindų neapykantos nusikaltimai atpažįstami. Tai ypač svarbu tikintis, kad ateityje neapykantos nusikaltimai bus geriau atpažįstami.

Pastebėtina, kad pačiame BK numatomi neapykantos pagrindai – lytis, seksualinė orientacija, rasė, tautybė, kalba, kilmė, socialinė padėtis, tikėjimas, įsitikinimai ir pažiūros⁵⁸. Nenumatyti tokie pagrindai kaip lytinė tapatybė ar negalia. Informatikos ir ryšių departamento puslapyje skelbiama informacija pateikiama dar siauresniu pagrindų sąrašu – skelbiamos užregistruotos nusikalstamos veikos siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl rasės, tautybės, kilmės, seksualinės orientacijos, tikėjimo, papildomai paliekant galimybę priskirti užregistruotą nusikalstamą veiką kategorijai „dėl kitų požymių“. Informacija apie nukentėjusiojo lytį, amžių, tikslią tautybę, kilmę ar rasę ir kita informacija, kuri padėtų įvertinti neapykantos nusikaltimus patiriančių asmenų sąveikinį pažeidžiamumą, neskelbiama.

Socioekonominė padėtis	Nėra galimybės analizuoti neapykantos nusikaltimų, (galbūt) įvykdytų dėl asmens socialinės ar ekonominės padėties.
Migracijos statusas, tautybė ir religija	4 iš 5 galimų neapykantos nusikaltimų pagrindų, apie kuriuos informaciją skelbia Informatikos ir ryšių departamentas, yra susiję su asmens migracijos statusu, tautybe arba religija. Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius pateikiamas pagal rasės, tautybės, kilmės, tikėjimo pagrindus. Kita vertus, pastebėtina, kad užregistruotų veikų skaičius pagal šiuos pagrindus išlieka itin nedidelis: pagal (BK) 169, 170, 170 (1), 170 str. 3 d. ir pagal 129 str. 2 d. 13 p., 135 str. 2 d. 13 p., 138 str. 2 d. 13 p. ⁵⁹ 2019 ir 2020 metais nebuvo užregistruota nė viena veika, kurios motyvas – nukentėjusiojo kilmė. Atitinkamai, dėl asmens tikėjimo buvo užregistruotos 4 ir 2 veikos, dėl rasės – 3 ir 9, tautybės – 7 ir 12 ⁶⁰ .
Negalia	Nėra galimybės analizuoti neapykantos nusikaltimų, (galbūt) įvykdytų dėl asmens negalios.

58 Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas, 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. 89-2741. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43>. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2021-06-10. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr>.

59 Žr. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135 ir 138 straipsnių papildymo įstatymas, 2009 m. birželio 16 d. Nr. XI-303, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 60, 129, 135 ir 138 straipsnių papildymo įstatymas. Interneto prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DE961C8C6D7D>.

60 Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Interneto prieiga: https://www.ird.lt/lt/reports/view_item_datasource?id=8723&datasource=51628.

Duomenų prieinamumo vertinimas

Duomenys prieinami viešai Informatikos ir ryšių departamento puslapyje išskiriant nusikalstamų veikų skaičių pagal atskirus BK straipsnius ir neapykantos nusikaltimų pagrindus. Taip pat duomenys apie nusikalstamas veikas pagal BK 170 str. gali būti analizuojami pagal savivaldybę, tačiau tokiu atveju nusikalstamų veiklų tyrimų rezultatai suskirstyti tik pagal BK straipsnius, nesudarant galimybės analizuoti tyrimų rezultatų tendencijų pagal neapykantos nusikaltimų pagrindus.

Fokus grupių ir interviu analizė

Administraciniai duomenys visų pirma yra naudojami administraciniams tikslams. Tų duomenų turėjimo tikslas nėra statistinis. Bet ateitis yra tokia, kad tai taps oficialiosios statistikos pagrindu vis daugiau. Norisi, kad tie pirminiai duomenys būtų kuo kokybiškesni. (VI-1)

Institucijos, renkančios lygybės duomenis tik administraciniais tikslais, joms atstovaujančių darbuotojų nuomone, nesusiduria su duomenų trūkumu. Svarbu paminėti, kad kai kurie valstybinės institucijos šiame tyrime atstovavę asmenys nurodė, jog tiesiogiai su lygybės duomenimis nedirba. Galimai su tuo susijusi aplinkybė, kad jie buvo linkę įvardinti turintys pakankamai duomenų, kad galėtų įgyvendinti savo teikiamas paslaugas, taigi nemato priežasčių rinkti daugiau ar detalesnių duomenų. Tai yra susiję su tuo, kad institucijų renkamų administracinių duomenų tikslas yra administracinis. Administraciniai duomenys – tai tokie duomenys, kurių tiesiogiai reikia paslaugoms suteikti ir kurių rinkimą reguliuoja vidiniai institucijų reglamentai. Pavyzdžiui, socialinės apsaugos srityje veikiančios institucijos renka tokius duomenis kaip lytis, amžius, šeiminei, santuokinei padėtis. Šių duomenų reikia tik tam, kad būtų nustatoma, ar institucijų klientai gali gauti tam tikras, pavyzdžiui, motinystės, išmokas. Dažnai paslaugas teikiančios institucijos tiesioginiam darbui nereikia tokių duomenų kaip tautybė ar religija, todėl institucija ir nerenka tokių duomenų. Vis dėlto pastebėtina, kad požiūris, jog duomenų netrūksta, labiau atskleidžia institucijų atstovų santykį su duomenimis, o ne objektyvų duomenų pakankamumą. Tai parodo, kad institucijos neturi aiškaus vaidmens plačiau renkant lygybės duomenis, o atstovai neinformuoti arba neįžvelgia atstovaujama institucijų renkamų duomenų funkcijos platesniame lygybės duomenų kontekste.

Trūksta duomenų statistiniams tyrimams ir įgyvendinamoms paslaugoms stebėti bei vertinti. Pastaraisiais metais administraciniai duomenys tampa vieni pagrindinių duomenų šaltinių, naudojami ne tik viešojo administravimo tikslams, bet taip pat socialinių, ekonominių tendencijų stebėjimui bei tampa gyventojų ir būstų surašymo duomenų pagrindu. Nepaisant didėjančios administracinių duomenų svarbos, šie duomenys nėra pakankamai išsamūs ir kokybiški. Kalbant apie įgyvendinamų paslaugų stebėjimą, pavyzdžiui, norint sužinoti, ar tautinės grupės Lietuvoje naudojami SODROS paslaugomis, iš esamų administracinių duomenų to padaryti neįmanoma dėl informacijos trūkumo.

Turėtų būti strateginis sprendimas, kad mums tų duomenų reikia, kad pamatytume, kaip skirtingas grupės pasiekia ta politika, nes norim matuoti poveikį, kaip tos priemonės veikia skirtingoms žmonių grupėms. Ir kai matys, kad tikrai tas poveikis vyksta, kai tu matai rezultatą, būtų irgi gerai. Turi atsirasti monitoringo aspektas. (NVO-1)

Duomenų apie lytį ir amžių renkama daug, tačiau jie sunkiai prieinami. Nors duomenys renkami įvairiose sferose, jie nesusisteminti, kiekviena institucija juos laiko savo duomenų bazėse. Todėl įstaigos ir organizacijos susiduria su iššūkiais, norėdamos atlikti šių duomenų analizę. Duomenų tenka ieškoti kiekvienos institucijos tinklalapio puslapiuose, skambinti ir prašyti pagalbos.

<...> Dabar nueik į vieną, į ministeriją, į centrą, pati sugalvok, kur tie duomenys gali būti, kur jų ieškoti. (NVO-2)

Šiame tyrime dalyvavę nevyriausybinų organizacijų atstovai teigė, kad labai reikia vienos duomenų bazės, kurioje būtų galima rasti visus jų darbui reikalingus duomenis. Tikimasi, kad valstybės duomenų valdysenos informacinė sistema atlieps šį poreikį ir ateityje palengvins darbą su lygybės duomenimis. Centralizuota sistema ne tik galbūt palengvintų lygybės duomenų prieinamumą, bet ir palyginamumą, galbūt sudarytų palankias sąlygas integruoti galimybę analizuoti duomenis atsižvelgiant į skirtingus diskriminacijos pagrindus ir jų sąveikas (pavyzdžiui, negalios ir socialinės padėties, negalios ir amžiaus ir kt.).

Trūksta lygybės duomenų pagal tautybę. Informacija apie asmenų tautybę paprastai nežinoma, nekaupiama registrų duomenų bazėse. Susiduriama su sunkumais renkant duomenis dėl jautraus pobūdžio ir suderinamumo su Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu.

Duomenų rinkimas labai apsunkintas tuo, kad tautybės nurodyt negalima niekur. Pavyzdžiui, švietimo sistemoje duomenų rinkimas vyksta tik pagal gimtąją kalbą. Anketose nurodyta mokinių kalba, sudaroma statistika. Ji nelabai tiksli tautybės atžvilgiu. Užimtumo srity, matyt, tik iš išvaizdos sprendžia, nes tautybės niekur nenurodysi. (NVO-3)

Neturėdama duomenų, valstybė nežino, kokia yra etninių mažumų padėtis Lietuvoje, ar visos būtinosios paslaugos joms prieinamos.

Išmoky pajamumas tam tikrose mažumų bendruomenėse yra mažesnis. Pašalpos neprieinamos. Būtų naudinga matyti administracinius duomenis, kiek žmonių kreipiasi išmoky, kiek gauna išmoky, etniniu pagrindu. (NVO-4)

Trūksta patikimų duomenų negalios pagrindu. Šiuo metu, remiantis Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymu, neįgalumo statusas suteikiamas skirtingai pagal amžiaus grupę. Vaikams iki 18 metų amžiaus suteikiamas neįgalumo lygis, darbingo amžiaus žmonių grupėje vertinamas asmens darbingumo lygis, o pensinio amžiaus asmenų vertinamas specialiųjų poreikių lygis. Dėl tokio nevienodo negalios apibrėžimo tampa labai sudėtinga suvesti duomenis į bendrą negalios statistikos duomenų bazę ir analizuoti apskritai žmonių su negalia padėtį Lietuvoje. Taip pat yra didelė duomenų patikimumo problema kalbant apie asmenis iki 18 metų amžiaus.

Vaikai vadinami su specialiaisiais poreikiais, o ne su negalia. Gaunasi duomenų iškreipimas. Specialūs poreikiai tiesiogiai nėra susiję su negalios turėjimu. Logopedo pagalba irgi yra specialūs poreikiai, bet tai nebūtinai reiškia, kad vaikas turi negalią. Tarkime, savivaldybė turi 500 vaikų su specialiaisiais poreikiais, 200 jų integruoja į normalų ugdymą. Bet mes nieko nesužinome apie negalią. (VI-2)

Šiuo metu yra du pagrindiniai oficialūs duomenų, susijusių su negalia, šaltiniai: (1) gyventojų sveikatos statistinis tyrimas ir (2) Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (NDNT) duomenys. Gyventojų sveikatos tyrimas sveikatą įvertina subjektyviai, o iš NDNT duomenų matysime tik formalųjį statusą. Apklausos apie gyventojų sveikatą imtis nėra pakankamai didelė, kad Lietuvos statistikos departamentas galėtų naudoti apklausos duomenis, *jungiant negalios statusą su kitais pjūviais (VI-1)*. Su NDNT duomenimis yra dvi problemos. Viena vertus, formalieji duomenys yra netikslūs: *<...> būna žmonės, kurie turi tą statusą ne dėl to, kad turi neįgalumą, bet dėl to, kad turi pažeidimų. Ir kita dalis žmonių, kurie jaučiasi turintys negalią, bet pagal formalius reikalavimus jiems(s) negalima nustatyti (VI-1)*. Antra problema – NDNT neatnauja duomenų apie negalios statusą turinčius asmenis: *informacija apie asmenį yra įrašoma, bet jie net neįjungia tų duomenų su registru, kad, pavyzdžiui, žinotų, kad asmuo yra miręs jau (VI-1)*.

Nėra duomenų apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę. Statistiniai duomenys šiais pagrindais nerenkami. Tai lemia, kad nėra žinoma, kokia yra LGBT+, skirtingų lytinių tapatybių asmenų padėtis įvairiose gyvenimo srityse, su kokiais iššūkiais ir sisteminėmis nelygybėmis šie asmenys susiduria.

Nėra galimybės analizuoti skirtingų lygybės pagrindų sąveikų. Socialinių grupių padėties analizės apsunkina tai, kad visi lygybės pagrindai renkami atskirai. Esant poreikiui analizuoti asmenų padėtį, kurie keliais pagrindais priklauso grupėms, galinčioms patirti diskriminaciją, to padaryti neįmanoma. Pavyzdžiui, nėra galimybės sužinoti, kokioje situacijoje yra asmenys, priklausantys etninėms grupėms ir turintys negalią.

Trūksta intersectionality (liet. interseksionalumo – aut. past.). Yra lytis, amžius, negalia, bet kai tau reikia pažiūrėti tokio amžiaus moteris etnine kilme ir negalia, tai neįmanoma rasti tokios informacijos. Arba yra nedarbas pagal amžių ir pagal lytį, bet jeigu abu, neišeina. (NVO-1)

04 IŠVADOS

Lygybės duomenų rinkimo apimtys ir iššūkiai

Nėra nuoseklios lygybės duomenų, kaip tarpusavyje susijusių, sąveikaujančių ir lyginamųjų duomenų, rinkimo praktikos Lietuvoje. **Lygybės duomenų koncepcija Lietuvoje nėra paplitusi ar holistiškai taikoma** (nei su lygybe susijusių duomenų analizėse, nei valstybinėms institucijoms ir įstaigoms renkant ir valdant statistiką). Institucijos, renkančios administracinius duomenis, įprastai renka juos savo reikmėms ir tik tais lygybės pjūviais, kurie numatyti teisės aktuose arba aktualūs pačiai institucijai. Tai yra susiję su tuo, kad lygių galimybių ir oficialiosios statistikos politikos formavimas vyksta atskirai, šios sritys yra atskirų institucijų (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Finansų ministerijos) atsakomybės.

Lygybės duomenų rinkimas nacionaliniu lygmeniu nėra teisiškai reglamentuotas, išskyrus duomenis, naudojamus asmeniui identifikuoti, pavyzdžiui, informacija apie amžių, lytį, pilietybę, tautybę, kuri yra įtraukta į gyventojų registrą. Ypač daug informacijos yra apie amžių ir lytį, nes šie aspektai įtraukiami ir į daugelį apklausų. Tačiau, kaip parodė anketinė apklausa ir kokybinio tyrimo rezultatai, pastebimas kokybiškų reprezentatyvių **duomenų kitais lygybės pagrindais trūkumas, ypač lytinės tapatybės ir seksualinės orientacijos pagrindais**.

Pastaraisiais metais vis dažniau siekiama automatizuoti duomenų rinkimą, atsisakoma atsitiktinės imties apklausų dėl didelių šiems tyrimams reikalingų kaštų, todėl didėja administracinių duomenų svarba. Tačiau **susiduriama su administracinių duomenų integravimo ir nepakankamumo iššūkiais** – neretai institucijų renkamų administracinių duomenų nepakanka, kad juos būtų galima analizuoti skirtingais lygybės pagrindais. Be to, pasitaiko atvejų, kai skirtingos institucijos naudoja skirtingas sąvokas, todėl neįmanoma palyginti ir (arba) integruoti skirtingų institucijų renkamų duomenų.

Renkamų lygybės duomenų kokybė

Atskirai renkamų lygybės duomenų kokybė taip pat nėra nuosekli. **Pasitaiko atvejų, kai tas pats lygybės pagrindas yra apibrėžiamas skirtingai skirtinguose duomenų šaltiniuose**, o tai apsunkina lygybės duomenų analizę. Pavyzdžiui, nėra vieno sutarto negalią identifikuojančio rodiklio statistinių duomenų rinkimo praktikoje Lietuvoje: apklausose dažniausiai naudojamas subjektyvus sveikatos vertinimas, o NDNT duomenys rodo formaliojo statuso turėjimą. Šie duomenys rodo skirtingus rezultatus, o bendro sutarimo, kurie iš jų tikslesni arba kuriais atvejais turėtų būti naudojami skirtingi šaltiniai, nėra.

Remiantis interviu ir fokus grupių metu pasidalytomis įžvalgomis, galima daryti prielaidą, kad **skirtingų šaltinių duomenys nebūtinai yra nuosekliai atnaujinami, taip pat ne visi administraciniai duomenys susiejami su registrų duomenimis**. Tai gali lemti kai kurių duomenų nebeaktualumą (duomenys tiesiog paseno), kai dėl natūralios gyventojų kaitos ar kitų aplinkybių asmenys, kurių duomenys neturėtų būti įtraukiami į bendrą apskaitą, vis dėlto įtraukiami (pavyzdžiui, asmeniui mirus ar emigravus).

Lietuvoje taip pat pasigendama longitudinalių tyrimų, kurie apimtų lygybės temas ir skirtingus lygybės pagrindus. Tokie tyrimai padėtų geriau suprasti, kaip priklausymas pažeidžiamoms grupėms veikia asmens gyvenimo eigą.

Renkamų lygybės duomenų viešinimas, prieinamumas ir naudojimas

Didžiausias lygybės duomenų viešinimo ir prieinamumo iššūkis – nėra centralizuotos sistemos, kurioje būtų galima rasti skirtingus lygybės duomenis. Šiuo metu sunku rasti skirtingus lygybės duomenis, nėra sistemiškos informacijos, kokie duomenys gali būti naudojami tyrimams lygybės srityje, kokie duomenys yra palyginamieji, kokie lygybės pagrindų apibrėžimai naudojami skirtinguose šaltiniuose.

Oficialiosios statistikos portale ir kitose virtualiosiose duomenų pateikimo platformose iš esmės nėra sąlygų analizuoti duomenis vienu metu pasirenkant kelis lygybės pagrindus (išskyrus amžių ir lytį), t. y. atsižvelgiant į skirtingų lygybės pagrindų sąveikas (interseksionaliai).

Ne visų renkamų lygybės duomenų potencialas yra išnaudojamas. Tik dalis renkamų lygybės duomenų pateikiami virtualiosiose platformose, o prieiti prie likusios duomenų dalies – sunku. Pavyzdžiui, tik maža dalis duomenų, gautų iš gyventojų užimtumo statistinio tyrimo, atsispindi Oficialiosios statistikos portale, nors tyrimas apima nemažai lygybės pagrindų. Likusi duomenų dalis, nors ją galima atsisiųsti, yra užkoduota ir nepatogi analizei, tad tik tam tikras žinias turintys asmenys gali pasinaudoti šiais duomenimis.

Nors kai kurių duomenų viešinimą apsunkina duomenų ir konfidencialumo apsaugą siekiantys užtikrinti teisės aktai, pastebėtina, kad, kaip nurodoma Europos Komisijos išleistame Europos lygybės duomenų vadove⁶¹, duomenų apsaugos reglamentavimas nėra nesuderinamas su lygybės duomenų rinkimu, naudojimu ir viešinimu.

61 Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, European handbook on equality data (2016), p. 24–28. Interneto prieiga: https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?action=display&doc_id=43205.

05 REKOMENDACIJOS

- i** Sudaryti darbo grupę, kuri spręstų lygybės duomenų politikos formavimo ir koordinavimo klausimus (konsultuotų teisės aktų keitimo, finansavimo, lygybės duomenų rinkimo metodologijos, lygybės duomenų analizės platformos ir kitais klausimais). Darbo grupė turėtų būti sudaryta iš skirtingų institucijų, dirbančių su lygybės duomenimis ir (arba) skirtingais lygybės pagrindais, savivaldybių, nevyriausybinų organizacijų atstovų ir nepriklausomų ekspertų.

Siūloma atsakinga institucija: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

- ii** Sukurti nacionalinį teisinį pagrindą lygybės duomenims rinkti, apdoroti, kausti ir viešinti. Teisinis pagrindas turėtų numatyti skirtingų institucijų vaidmenis, įvardyti pagrindinę (-es) instituciją (-as), atsakingą (-as) už lygybės duomenų politikos formavimą ir praktinį lygybės duomenų koordinavimą. Teisinis reglamentavimas turėtų apimti visus pagrindinius diskriminacijos pagrindus, tokius kaip lytis, lytinė tapatybė, rasė, tautybė, pilietybė, kalba, kilmė, etninė priklausomybė, socialinė padėtis, tikėjimas, religija, įsitikinimai ar pažiūros, amžius, seksualinė orientacija, negalia. Siūlytina taikyti nebaigtinį diskriminacijos pagrindų sąrašą⁶².

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija (koordinavimas), Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lietuvos statistikos departamentas, nevyriausybinių organizacijos (konsultavimas).

- iii** Numatyti tęstinį lygybės duomenų rinkimo, apdorojimo ir viešinimo finansavimą.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

- iv** Suvienodinti skirtingų duomenis renkančių institucijų vartojamas su lygybe susijusias sąvokas. Tai svarbu tam, kad skirtingų šaltinių duomenys galėtų būti palyginami ir (arba) integruojami. Pavyzdžiui, svarbu suderinti negalios sąvoką, kad ji būtų palyginama tarp skirtingų amžiaus grupių ir skirtingų gyvenimo sričių.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, nevyriausybinių organizacijos, savivaldybių administracijos.

62 Kaip pavyzdį žr. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išvadą dėl Strateginio valdymo įstatymo Nr. XIII-3096 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir lydimųjų įstatymų projektų, 2021 m. rugpjūčio 31 d., Nr. 21-28722. Interneto prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/aa5faad10a5f11ecb4af84e751d2e0c9?positionInSearchResults=7&searchModelUUID=a9a141c6-9172-4518-9bef-9bf68fffc6e0>

v) Į(si)vertinti savivaldybių administracijų ir savivaldybėms pavaldžių įstaigų renkamų administracinių duomenų potencialą lygybės duomenų analizei.

Siūlomos atsakingos institucijos: savivaldybių administracijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

vi) Identifikuoti lygybės duomenų rinkimo ir viešinimo savivaldybių lygmenyje problemas, kurioms išspręsti yra reikalinga nacionalinių institucijų metodinė, teisinė ar kitokia pagalba. Šias problemas ir galimus sprendimus aptarti tarpinstitucinėje darbo grupėje (žr. I rekomendaciją).

Siūlomos atsakingos institucijos: savivaldybių administracijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos statistikos departamentas.

vii) Sukurti lygybės duomenų koordinatoriaus poziciją kiekvienoje savivaldybėje. Lygybės duomenų koordinatoriai būtų atsakingi už lygybės duomenų rinkimo ir (arba) viešinimo klausimus savivaldybėje, tarpininkautų tarp savivaldybės ir kitų valstybinių institucijų lygybės duomenų klausimais, dalyvautų darbo grupėje. Kokybiškam šių funkcijų atlikimui rekomenduojama šiai pozicijai numatyti tęstinį finansavimą.

Siūlomos atsakingos institucijos: savivaldybių administracijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

viii) Sudaryti lygybės duomenų rinkimo ir (arba) integravimo metodologiją. Svarbu išnaudoti jau renkamus administracinius ir kitus duomenis įvertinant, kokių duomenų trūksta (pavyzdžiui, duomenų apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę), ir numatant, kaip šie duomenys galėtų būti renkami. Svarbu užtikrinti, kad naudojami diskriminacijos pagrindų apibrėžimai skirtinguose šaltiniuose būtų nuoseklūs, o duomenys – palyginami. Svarstyti galimybes rinkti duomenis tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į skirtingų diskriminacijos pagrindų sąveikas. Ruošiant metodologiją įtraukti socialinių grupių atstovus, nevyriausybinės organizacijos. Rengiant metodologiją užtikrinti, kad ji bus suderinta su asmens duomenų apsaugos teisės aktais. Numatyti teisinį pagrindą, užtikrinti nuoseklų šios informacijos rinkimo ir viešinimo finansavimą.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos statistikos departamentas (koordinavimas), Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, nevyriausybines organizacijos, savivaldybių administracijos.

- ix** Įvertinti renkamų (planuojamų rinkti) lygybės duomenų jautrumą ir suderinamumą su asmens duomenų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais. Įvertinti jautrių duomenų rinkimo, apdorojimo, kaupimo ir viešinimo rizikas, jų valdymo planą.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos statistikos departamentas, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.

- x** Užtikrinti, kad administraciniai duomenys, naudojami kaip lygybės duomenys, būtų integruojami su registru duomenimis, jog būtų galima išvengti situacijų, kai analizėse naudojama pasenusi informacija.

Siūlomos atsakingos institucijos: kiekviena institucija, renkanti administracinius duomenis, Lietuvos statistikos departamentas.

- xi** Sukurti lygybės duomenų analizės platformą arba tobulinti esamas duomenų sistemas. Lygybės duomenys turėtų būti prieinami vienoje vietoje sudarant galimybę analizėje atsižvelgti į kelis lygybės pagrindus vienu metu (t. y. vertinti sąveikinį lygybės pagrindų ryšį), pateikti duomenis ne tik nacionaliniu, bet ir savivaldybių lygmeniu. Įvertinti galimybę prie 2015–2021 metais įgyvendinto projekto „Savivaldybių sėkmės kodas – lyčių lygybė“ metu sukurto žemėlapiu pridėti daugiau lygybės pagrindų, pavyzdžiui, tautybę, pilietybę, gimtąją šalį, gimtąją kalbą, savęs priskyrimą religinei bendruomenei. Svarbu, kad duomenų analizės platforma būtų patogi ir intuityvi naudoti.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos statistikos departamentas (koordinavimas), visos institucijos, susijusios su lygybės duomenimis, nevyriausybinės organizacijos (konsultavimas).

- xii** Sukurti interneto puslapį, kuriame būtų galima rasti aktualią informaciją apie lygybės duomenis: su jais susijusias sąvokas, šioje srityje atliktus tyrimus Lietuvoje ir užsienyje, įvairius aktualius lygybės duomenų šaltinius, vartojamus apibrėžimus ir taikomus duomenų rinkimo metodus.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (internetu puslapio kūrimo koordinavimas), Lietuvos statistikos departamentas, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (konsultavimas turinio klausimais).

- xiii** Svarstyti galimybes plėsti atliekamų tyrimų, susijusių su lygybės tematika, pobūdį siekiant geriau suprasti nelygybių ir (arba) diskriminacijos apraiškas, apimtis ir pasekmes gyventojų padėčiai įvairiose gyvenimo srityse. Svarstyti įtraukti lygybės duomenų srityje iki šiol nepasitelktus tyrimų metodus, pavyzdžiui, longitudinalinius tyrimus.

Siūlomos atsakingos institucijos: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos statistikos departamentas, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.

PRIEDAI

1 2019 metais į visuotinį Airijos gyventojų ir būstų surašymo klausimyną įtraukti klausimai apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę⁶³.

Lytinė tapatybė

Kuriai iš toliau pateiktų kategorijų priskirate save?⁶⁴

1. Vyras
2. Moteris
3. Kita (nurodykite)

Ar jūsų socialinė lytis skiriasi nuo biologinės lyties, jums priskirtos gimus?⁶⁵

1. Taip
2. Ne

Seksualinė orientacija

Kuris iš toliau pateiktų variantų geriausiai apibūdina tai, kuo save laikote?⁶⁶

1. Heteroseksualus (-i) (traukia priešingos lyties asmenys)
2. Biseksualus (-i) (traukia abiejų lyčių asmenys)
3. Homoseksualus (-i) (traukia tos pačios lyties asmenys)
4. Aseksualus (-i) (netraukia kiti asmenys)
5. Kita (nurodykite)
6. Nežinau

63 Central Statistics Office, Equality and Discrimination. Interneto prieiga: <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/ed/equalityanddiscrimination2019/>.

64 Angl. Which of the following options best describes how you think of yourself?

1. *Male*
2. *Female*
3. *Other (please specify)*

65 Angl. Does the gender you were assigned at birth correspond to your current gender identity?

66 Angl. Which of the following options best describes how you think of yourself?

1. *Heterosexual / Straight (Attracted to persons of the opposite sex)*
2. *Bisexual (Attracted to persons of both sexes)*
3. *Gay / Lesbian (Attracted to persons of the same sex)*
4. *Asexual (Not attracted to other people)*
5. *Other(s) (please specify)*
6. *Questioning/Unsure*

2 Negalios matavimo gairės Jungtinėje Karalystėje. Jungtinėje Karalystėje sprendžiant apie asmens negalią naudojamos negalios matavimo gairėmis⁶⁷. Asmenims užduodami du klausimai. Į abu klausimus atsakius teigiamai, asmuo laikomas turinčiu negalią.

Ar turite kokių nors fizinės ar psichinės sveikatos būklių ar ligų, truncančių ar galbūt trukdančių 12 mėnesių ar ilgiau?⁶⁸

- a. Taip
- b. Ne
- c. Kartais (įrašykite)
- d. Nežinau
- e. Nenoriu atsakyti

Ar jūsų būklė ar liga mažina jūsų gebėjimą atlikti kasdienę veiklą?⁶⁹

- a. Taip, stipriai
- b. Taip, šiek tiek
- c. Visiškai ne

67 Government Statistics Service, Measuring disability for the Equality Act 2010 harmonisation guidance. Interneto prieiga: <https://gss.civilservice.gov.uk/policy-store/measuring-disability-for-the-equality-act-2010/>.

68 Angl. Do you have any physical or mental health conditions or illnesses lasting or expected to last 12 months or more?

- a. Yes
- b. No
- c. Spontaneous only:
- d. Don't know
- e. Refusal

69 Angl. Does your condition or illness\do any of your conditions or illnesses reduce your ability to carry-out day-to-day activities?

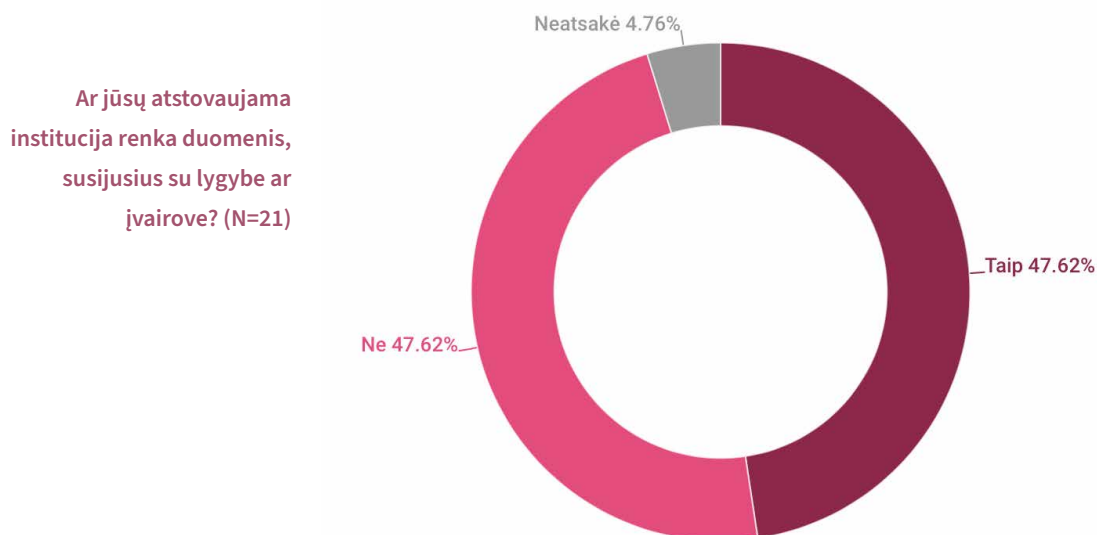
- a. Yes, a lot
- b. Yes, a little
- c. Not at all

3 Daugiau darbo su lygybės duomenimis gerųjų praktikų pavyzdžių:

- Olandijos visuomenės diskriminacijos patirčių tyrimas: <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii>
- Vyrų ir moterų lygybė Suomijoje 2021 metais: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_gef_202100_2021_23461_net.pdf
- Lygybės duomenų rinkimo ir tyrimų strategija bei veiksmų planas 2018–2020 metais Airijoje: http://www.justice.ie/en/JELR/Department_of_Justice_and_Equality_Data_and_Research%20_Strategy_2018-2021.pdf/Files/Department_of_Justice_and_Equality_Data_and_Research%20_Strategy_2018-2021.pdf
- Lygybės klausimų įtraukimo į Airijos gyventojų ir būstų surašymą metodologija: <https://www.cso.ie/en/methods/qnhs/>
- Negalios duomenų standartizavimas: <https://londonplus.org/wp-content/uploads/2019/11/Standards-for-the-collection-of-equalities-data-Final-write-up-copy.pdf>
- Tyrimas Italijoje apie seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės pagrindą darbo rinkoje: <https://fra.europa.eu/en/promising-practices/analysing-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender-identity-and>
- Europos Komisijos duomenų apie rasę ir etninę kilmę rinkimo gairės: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/guidance_note_on_the_collection_and_use_of_equality_data_based_on_racial_or_ethnic_origin_final.pdf
- Daugiau gerųjų praktikų galima rasti ES pagrindinių teisių agentūros puslapyje: <https://fra.europa.eu/en/promising-practices-list>

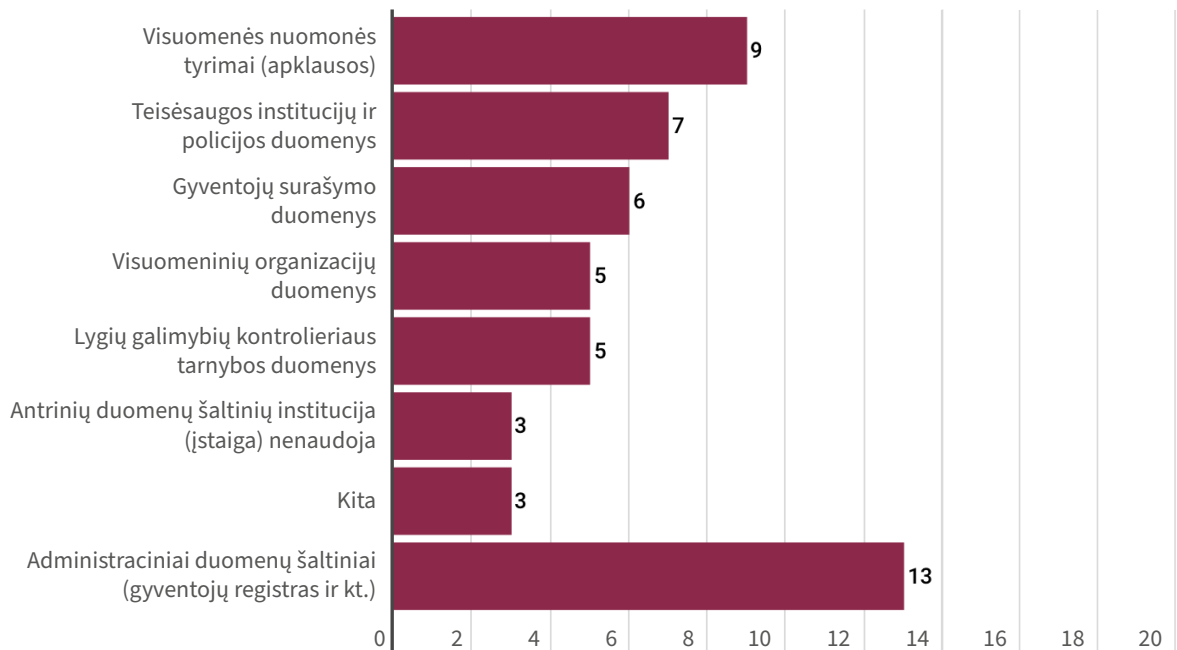
4 Institucijų atstovams skirtos anketinės apklausos rezultatai

Pav. 1. Institucijų atstovų, atstovaujančių institucijas, kurios renka lygybės duomenis, pasiskirstymas.

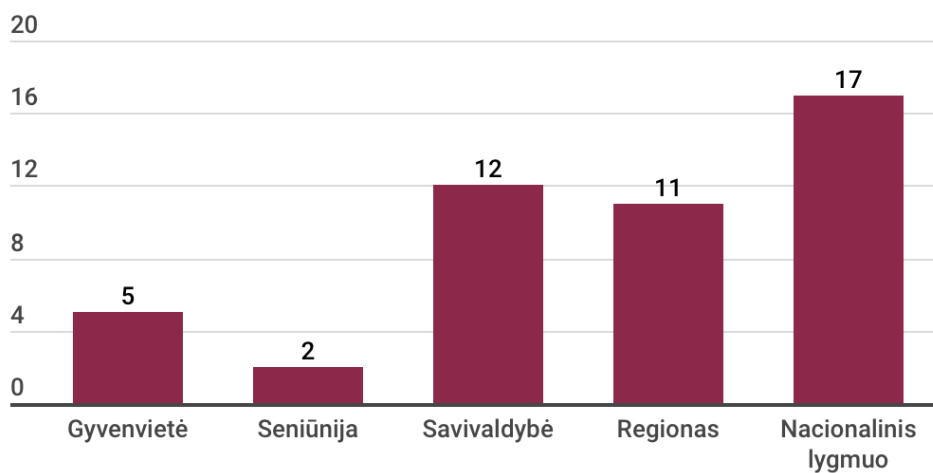
Pav. 2. Institucijų atstovų atsakymų, kokius antrinius šaltinius naudoja jų atstovaujamos institucijos, pasiskirstymas.

Antrinių duomenų šaltiniai, kuriais įstaigos naudojasi (N=21)

Pav. 3. Institucijų atstovų atsakymų į klausimą, pagal kokius geografinius parametrus jų atstovaujama institucija gali analizuoti renkamus duomenis, susijusius su lygybe ir įvairove, pasiskirstymas.

Institucijų renkamus lygybės duomenis galima analizuoti šiais lymenimis (N=21)

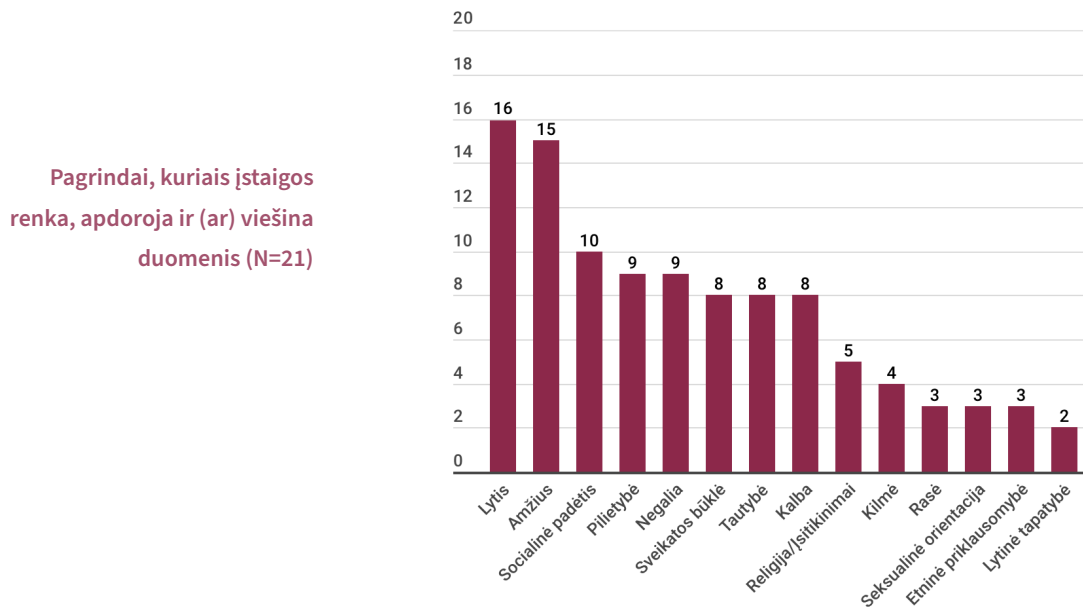

Pav. 4. Institucijų atstovų atsakymai į klausimą, pagal kokius geografinius parametrus jų atstovaujama institucija gali analizuoti renkamus duomenis, susijusius su lygybe ir įvairove.

	Gyvenvietė	Seniūnija	Savivaldybė	Regionas	Nacionalinis lygmuo
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija					●
Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra	●			●	
Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga					●
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija					●
Lietuvos statistikos departamentas	●	●	●	●	●
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba					●
Nacionalinė švietimo agentūra			●	●	●
Nacionalinė teismų administracija					●
Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos					●
Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos			●	●	●
Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	●		●	●	●
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	●	●	●	●	●
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija			●	●	●

	Gyvenvietė	Seniūnija	Savivaldybė	Regionas	Nacionalinis lygmuo
Švietimo, mokslo ir sporto ministerija			●	●	●
Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės			●	●	●
Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos			●	●	●
Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba			●		
Valstybinis psichikos sveikatos centras					
Valstybinė darbo inspekcija			●		
Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija	●		●	●	●
Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba					●

Pav. 5. Institucijų atstovų atsakymų į klausimą, kuriais pagrindais gali būti analizuojami jų atstovaujamos institucijos renkami, apdorojami ir (ar) viešinami duomenys, pasiskirstymas.

Pav. 6. Institucijų atstovų atsakymų į klausimą, kiek jų atstovaujamos institucijos bendradarbiauja su kitomis įstaigomis, renkant, analizuojant ir viešinant duomenis, susijusius su lygybe ir įvairove, pasiskirstymas 10 balų skalėje.

**Institucijų bendradarbiavimo vertinimo vidurkis renkant,
apdorojant ir viešinant lygybės ir įvairovės duomenis (N=27):**

